

gled gga

Premiera
v Gledališču Koper
Pašjon

Iztok Mlakar

**Kot kurjač, ki počisti
za človekom**

Andraž Gombač

**Evangelij po Iztoku
ali Zadnja Mlakarjeva
skušnjava (upajmo, da ne)**

Teja Glažar

Tantadruj za življenjsko delo

■ Občasnik Gledališča Koper in Obalnih galerij Piran
■ Letnik XIII ■ Številka 2 ■ Junij 2015
■ Brezplačni izvod ■ ISSN 1854-0449

Gledališče
Teatro Koper
Capodistria

Gledališče Koper in SNG Nova Gorica

Iztok Mlakar Pašjon

Krstna uprizoritev

Režiser **Vito Taufer**
Scenograf **Voranc Kumar**
Kostumografinja **Barbara Stupica**
Avtor glasbe **Iztok Mlakar**
Oblikovalec svetlobe **Jaka Varmuž**
Asistentka režiserja **Zala Sajko**
Asistentka kostumografinja **Anja Ukovič**

Igralci:

Hudič **Iztok Mlakar**
Jezus **Žiga Udir**
Boltežar, Jožef, Janez Krstnik, Ivana, Revež, Poncij Pilat **Radoš Bolčina**
Gašpar, Farizej, Bogataš **Igor Štamulak**
Miha, Saducej, Hrom **Gorazd Žilavec**
Angel, Mati, Slep, Suzana **Rok Matek**
Marija, Magdalena **Tjaša Hrovat**
Oče, Juda, Vojak **Matija Rupel / Nejc Cijan Garlatti**

Instrumentalni trio **David Trebižan**
David Šuligoj
Roman Kobal

Inspicijent in rekviziter **Roman Šantek**, tonski tehnik **Alen Kump**, lučni mojster **Siniša Milič**.

Vodji tehnike **Siniša Milič** in **Franc Kramperšek**. Oblikovalka maske **Tina Humar**. Scenski mojster **Franc Kramperšek**, scenski delavec **Jure Zrinski**. Garderobierki **Ljubica Pregelj** in **Anja Ukovič**. Izdelava scene **Gledališče Koper**. Izdelava kostumov **Delavnice SNG Nova Gorica**.

Predstava ima odmor.

Premiera v Gledališču Koper
5. junija 2015

Premiera v SNG Nova Gorica
24. septembra 2015

Kot kurjač, ki počisti za človekom

Pogovor
z **Iztokom Mlakarjem**
pred **krstno uprizoritvijo**
njegovega Pašjona

Gospod Mlakar, vprašanje se postavlja kar samo. Kako to, da ste se po Duhtarju pod mus!, ki ste ga napisali po motivih Molièra, in Sljehrniku, po priliki o človeku, ki ga ob soočenju z božjim razsodiščem pustijo na cedilu prijatelji in pridobitve tega sveta, odločili za odrsko priredbo »knjige knjig«, Svetega pisma in njegove Nove zaveze?

Svetopisemske zgodbe že od nekdaj vznemirjajo literarne, gledališke in filmske ustvarjalce; od avtorjev prvih srednjeveških cerkvenih prikazovanj do Daria Foa in Montyja Pythona; in tudi sam sem pred časom že razmišljal o tem, da po svetopisemski zgodbi o Herodu Antipi, ki je zapeljal in oženil Herodiado, svojo svakinjo ter sestrično in Salomino mater, napišem krajšo komedijo. Zamisel sem na enem od najinih srečanj omenil Vitu Tauferju, ki je predlagal, da za oder priredim kar celotno Jezusovo življenje. Ponudil sem mu prst, on pa je zgrabil roko. Na tistem sem se že tudi sam ukvarjal s to idejo, saj epizode iz evangelija zaradi svoje nekonsistentnosti in odprtosti (kako so izvedeli za Jezusov grob, če je Marko v svojem evangeliju zapisal, da ženske niso izdale ničesar, drugi pa zatrjujejo, da so na grob prišli Jezusovi učenci, in zakaj nekateri trdijo, da so se ob vstajenju tresla tla, drugi pa tega ne omenjajo ...) prav kličejo po novih interpretacijah. Ja, *štorija*, vredna obdelave!

Prvi dan ste ustvarili ...

Nikoli ne začnem pisati na začetku, nikoli ne sledim kronologiji dogodkov, nikoli ne načrtujem zgodbe, ampak le zapisujem slike, ki vznikajo iz zgodbe. Nič drugače ni pri pesmih – tudi teh ne začnem pisati na začetku.

Koliko ste se v izboru »postaj« zgedovali po ohranjenih besedilih pasijonov po Evropi?

»Preletel« sem jih kar nekaj, tudi slovenskih – od najbolj znamenitega *Škofje-loškega pasijona* iz prve polovice 18. stoletja do Finžgarjevega *Trpljenje in smrt Jezusa Kristusa* s konca 19. stoletja – in od njih ohranil le domislek, da v dokaz verodostojnosti pri enem citatu navedem vir: »U Evangeliju po Luki piše, poglavje osem, ena pej do tri«.

Je naključje, da prolog in trinajst prizorov vašega Pašjona sovпада z enakim številom »podob« Škofje-loškega?

Lahko bi se izgovoril, da Kristus in dvanajst apostolov sestavlja število trinajst, resnica pa je ta, da me je v trinajst prizorov »ujela« snov sama. Snovno in motivno gre pri pasijonih v večini primerov za natančno določen izsek iz Svetega pisma, za prikaz Kristusovega življenja od prihoda v Jeruzalem na cvetno nedeljo do njegovega pokopa na veliki petek, zato se pasijoni po številu prizorov ne razlikujejo veliko. Nekateri pasijoni vključujejo tudi dogodke pred Jezusovim prihodom v Jeruzalem – naš *Pašjon* se začne s prihodom svetih treh kraljev v Betlehem – drugi vključujejo celo »prizore«

iz Stare zaveze. Priljubljena je podoba izgona iz raja, saj je človekova krivda po katoliški misli apriorna. S tem se pravzaprav strinjam: krivda je vedno naša, pa ne zaradi izvirnega greha Adama in Eve, ampak zaradi človekove brezmejne neumnosti.

Iz srednjeveške duhovne drame so izšle različne samostojne gledališke oblike, ki so snov črpale iz Svetega pisma, skupno pa jim je bilo utrjevanje vere med ljudstvom in spokorniški namen. Koliko je bilo, če sploh, v teh gledaliških formacijah komičnih elementov?

Veliko! V pasijonih je namreč nastopal tudi hudič, ki ni priznaval nikakršne avtoritete, in je zato lahko rekel ali naredil, kar koli je hotel. Imel je nekakšno imuniteto, prav tako kot igralec, ki je včasih malce improviziral in po svoje priredil svoje besedilo. Komični elementi v pasijonih so morali biti zaradi cerkvene cenzure prikriti (podobno kot pornografski elementi v zapisih naših dunajskih študentov s konca 19. stoletja, za katere vemo, da so bili dobri, a so morali podležiti jezikovnim čistunom), zato imamo malo zapisov o tem, kako so se ti igralci obnašali. Vemo pa, da so tudi pasijonske igre zašle v karnevalske vode in je Cerkev zato nekatere prepovedala. Toda pomagati se tukaj ni dalo veliko. Sinergija med tragičnim in komičnim je večna, tragedija in komedija vedno govorita o istih rečeh, le da nanje zreta z različnih gledišč. Čeprav je bil namen cerkvenih prikazovanj, med katere prištevamo tudi pasijon, predvsem ustrahovanje ljudi in vzbujanje občutka krivde in greha v njih, so ti kljub prikazovanju Jezusovega življenja in smrti včasih vključevali prikrito ironijo in komiko, ki ju je občinstvo zlahka prepoznalo.

Ste za Pašjon izbrali le tiste svetopisemske dogodke in prilike, ki so pomembni za to, da lahko spremljamo Kristusovo življenje in delo, ali tudi tiste, potencialno zanimive za odrsko uprizorjanje?

Bistvo komičnega je v spremembi gledišča, v presenetljivi zamenjavi pristopa k obravnavani temi. Povedano preprosteje: pod zadnjo večerjo si vedno predstavljamo dvanajst apostolov, zbranih za dolgo mizo, na sredini med njimi Jezusa, ki lomi kruh ... A mene je bolj kot dogajanje za mizo pritegnilo dogajanje v kuhinji, v kateri so ženske – pri meni Marija Magdalena, Ivana in Suzana – pripravljale hrano za dvanajst dedcev in »jim stregle iz sojga premoženja«. Zanimalo me je, kaj so si o njih in o Jezusu imele povedati, kako so z žensko intucijo zaznavale razmerja med njimi, kdo je bil zanje najbolj privlačen ... Tako napisan prizor lahko še bolj razgali Jezusove učence, prikaže znano dogajanje v drugi luči in je zaradi vsakdanjosti situacije – dogajanja v kuhinji – še bolj smešno. To je osnovna metoda komičnega.

Povezovalno vlogo v svojem besedilu ste namenili tistemu, ki mu v evangeliju do danes ni bilo dano govoriti – Hudiču. Zakaj ste izbrali prav njega?

Idejo zanj sem dobil pri vidnem cerkvenem dostojanstveniku, ki je ob aferi z mariborsko škofijo večkrat poudaril, da je bil na delu zli duh, hudič in da morajo kristjani v njegov obstoj preprosto verjeti. Ni se mi zdelo pošteno, da se krivdo naprti bitju, ki se niti braniti ne more. Na delu je bil čisto tuzemski človeški pohlep, ne pa nek mitološki rogateg! Takrat sem prvič pomislil, da bi lahko hudiča prikazal v drugačni luči. Ne kot nekoga, ki nas zapelje v skušnjava (smrdljiva kosmata grdoba ne more nikogar zapeljati ... pokaže pa lahko, kje je skušnjava, in človek, neumen kot je, steče kar sam tja), ampak kot nekoga, ki poskrbi, da so človeški grehi pravično poplačani. Hudič je zato lahko povsem simpatičen: izhaja iz starogrškega pana, ljubi ženske in vino, ker pa se je zameril Bogu, je kaznovan in mora živeti v žveplu. Vendar svojo krivdo priznava in marljivo in pošteno opravlja pokoro, ki mu je bila dana, za razliko od marsikaterega zemljana. Prepoznavam ga kot dobrega poznavalca človeške psihe, človeških slabosti, ljudi pozna in jih ravno zato sovraži. Kot tak je lahko dober antipod Jezusu, ki uteleša dobroto, lepoto, ljubezen, odpuščanje in človečnost. Hudič ni zli duh, zlo se ne skriva v hudiču, pravo zlo se skriva v človeku, v nas samih.

»Razkritje«, da se zlo skriva v človeku in da ima tudi Hudič dušo, je zagotovo največji vsebinski preobrat in invencija vašega Pašjona ...

Prizor, o katerem govorite – v njem med drugim Hudič karta za Jezusovo oblačilo – zagotovo obrne optiko razumevanja zla in Svetega pisma in sem ga zato tudi napisal nazadnje. Dolgo sem ga nosil v sebi, bal sem se ga napisati, imel sem občutek, da bo prizor s tem, da bom Hudiču dodelil dušo, za koga zvenel tudi »bogokletno«.

Po prepričanju ste levičar, a vendar vaši odgovori izdajajo veliko spoštovanje do obravnavane svetopisemske tematike. Ste kdaj hodili k verouku?

No, pravijo, da je vera dar, in meni ta dar pač ni bil dan. Včasih pravim, da je Bog že vedel, zakaj me je naredil za ateista. To pa seveda ne pomeni, da se nisem že kot otrok zanimal za krščanstvo in biblične zgodbe, to je pač neodtujljiv del naše kulture. Ni treba verovati, da lahko občutiš lepoto Tizianove *Assunte* in opaziš Giottovo čarobno preprostost. Vera mi ni bila dana, toda cenim jo, kot cenim vse, kar lahko človeku pomaga, da postane in ostane Človek. Marsikaj pri Cerkvi in v katoliški veri občudujem, hkrati pa sem do obeh zelo kritičen.

Na primer?

No, da ne bi mislili, da sem kritičen samo do Cerkve: res sem bolj levi človek, verjamem v socialno pravično družbo, a najbolj kritičen sem ravno do naših »levakov-bedakov«. O tem kdaj drugi in na drugem mestu.

Ste besedilo oz. vloge v Pašjonu pisali na kožo posameznim igralskim kolegom?

Nikoli ne pišem za druge, vedno le za enega igralca – zame. Tako je najbolj pošteno, pa četudi se pri pisanju in oblikovanju značajev posameznih likov večkrat spomnim na lik, ki ga je kateri od mojih kolegov igralcev odigral v drugih uprizoritvah. Le če pišeš zase, poskrbiš, da na odru ne bo »praznega teka«, da stojiš za vsako na odru izgovorjeno besedo in da bo imel igralec v vsakem trenutku na voljo pravo besedo. Le kot igralec namreč veš tudi to, kako težko je včasih stati na odru in izgovarjati slabo sestavljeno besedilo.

Res niste pričakovali, da vas bo režiser zasedel v vlogi Hudiča?

Nisem. No, morda sem vendarle slutil, da ne bo šlo drugače, in zato hudiču, ki je povezovalc dogajanja, namenil manj besedila ter samo tri od skupno devetih songov. Čas je, da prevzamejo stvari mlajši. Staram se, ne zmorem več, paziti moram nase ... Šalim se! Je pa prijetno, ko slišiš, kako presenetljivo dobro zazvenijo tvoje besede, ko jih izgovorijo nadarjeni igralci. In Vitu je spet uspelo, da je sestavil pravo sanjsko ekipo.

Vaša dosedanja besedila zaznamuje narečni govor, Sljehrnika in Pašjon še besedilo v verzih, ki je za pisca zahtevnejše. Je bilo po izkušnji s Sljehrnikom zdaj lažje pisati v verzih?

Če se ozrem nazaj, se zdi, da se je *Duohtar* pisal sam. Prizori v njem so grajeni na principu *commedie dell'arte*, zato se prizor, v katerega vstaviš določene značaje, »sestavi« sam. Pri *Sljehrniku* je bilo težje, likov je tam več, toda zaradi gradnje dejanja po »postajah«, in prizorov, v katere največkrat vstopata le dva igralca, je pisanje kljub verzu vendarle steklo. Pri pisanju sem včasih zares užival, včasih pa tudi preklinjal. Vedel sem, da bom zmožel – če ne letos, pa prihodnje leto. A vprašujete po verzu: izkušnja s *Sljehrnikom* je bila spodbudna, čeprav sem sprva dvomil o lastnih pisateljskih sposobnostih, mislil sem, da sem boljši improvizator, verz pa je zavezujoč. Toda na drugi strani je verz kot glasba, učinkuje drugače kot vezana beseda, in pisanje v jambsem enajstercu sploh ni slaba stvar.

Vrniva se k humorju, h komičnemu. Kje je njuna meja, ko sežemo na področje katoliške vere?

Nočem se hvaliti, a *Pašjon* je prebral tudi eden od uradnih božjih predstavnikov na zemlji in v besedilu popravil le eno malenkost. Še več: bil

Foto: Jaka Varmuž

je tako navdušen, da je celo zamudil na mašo. A šalo na stran. Besedilo sem pisal z velikim spoštovanjem do Jezusove zgodbe, ki je z idejo, da se Bog učloveči iz ljubezni do človeka in prenaša njegovo trpljenje, zato da prevzame nase krivdo ljudi in izkaže svojo ljubezen, res postala zgodba vseh zgodb. Nisem hotel biti blasfemičen, pazil sem, da nisem zapisal ničesar, kar bi lahko žalilo cerkveni nauk ali verujoče, in zato sem svoj prostor komičnega iskal znotraj tega. Ne razumite me narobe: nisem bil previden zaradi strahu – tega potrebuješ manj, če želiš kvantati po dolgem in počez – temveč zaradi spoštovanja in odgovornosti do lastnega dela in občinstva. Le tako ga lahko zagovarjam v vsakem trenutku in stojim za vsako zapisano besedo.

Vprašanje zveni nenavadno, a vendar: mislite, da je bil Jezus duhovit človek?

Verjamem, da je bil eden bolj duhovitih ljudi! In verjamem, da so poznejši prepisovalci evangelija marsikatero njegovo duhovitost namerno izpustili. V Jezusovih izrekih prepoznamo zametke šal in vicev: »Nič ni zunaj človeka, kar bi ga moglo omadeževati, če pride vanj, ampak ga omadežuje to, kar pride iz človeka.« Vprašam vas, kaj lahko pride iz njega? Dve stvari: beseda in ... no ja, tisto, kar pride iz človekove zadnjice. Če pomislimo, sta pri nekaterih ljudeh ta dva izdelka zelo podobna. Ali pa tale: srečal je Filip Bartolomeja in mu rekel, da so našli Jezusa, Jožefovega sina iz Nazareta. Bartolomej pa je odvrnil: »Iz Nazareta ne more biti kaj dobrega!« In Jezus, ki ga je slišal dva kilometra daleč, je bil zadovoljen, da je srečal nekoga, ki reče to, kar misli. Jezus je znal sprejeti šalo na svoj račun, in moral je imeti smisel za humor. Navsezadnje je najboljši človek, ki je kdaj hodil po zemlji, to pa ne moreš biti, če nisi duhovit.

Foto: Jaka Varmuž

Foto: Jaka Varmuž

Tako kot so človeški vsi svetopisemski liki v vašem Pašjonu?

Ja, nekako tako. Rad imam like iz krvi in mesa z vsemi napakami, ki jih premoremo tudi ljudje. Tako kot moj oče bi tudi Jožef rajši imel sina z »resnim« poklicem, kajti mesija zanj ni poklic; Marija je tiha ženska, krhkega videza, a njena moč podpira tri hišne vogale, je skromna in tiha, a v pravem trenutku vedno pritisne pravi *boton* in Jožefa umiri; Magdalena je zaljubljena v Jezusa, prav tako dvanajst apostolov; Farizej in Saducej sta negativna junaka s človeškimi slabostmi, nista pošasti.

Duohtar pod mus!, Sljehrnik in Pašjon – nas boste naslednjič presenetili s povsem avtorsko zgodbo in zapletom?

Ne vem še, zamisli imam še veliko, še bom pisal, toda zdaj potrebujem počitek in čas za razmislek. Umiriti in prečistiti moram misli. Znova bi rad vsaj nekaj časa mirno spal in se zbujal brez ropotajočih verzov v glavi. Pravzaprav sem hvaležen Vitu, da me je »gnal na to galejo«. No, zdaj sem na njej, veslo je v mojih rokah, obala je že daleč, in nimam druge izbire. Čeprav sem po *Duohtarju* zatrjeval, da nimam komediografskih ambicij, po *Sljehrniku* ni bilo več poti nazaj. Vedno je izziv povedati staro zgodbo na nov način, na primer vsem znano temo ljubezni, ji s tem dodati nove vsebine ... Veliko novega si danes ni več mogoče izmisliti, kajti če katera od tem ni bila v literaturi obdelana nikoli, pomeni, da najbrž res ni zanimiva.

■ Miha L. Trefalt

Foto: Jaka Varmuž

Iztok Mlakar – sramežljivi fant

Iztoku Mlakarju so na akademiji povedali, da ne bo nikoli Hamlet. Da ni najlepši, pa tudi ne dovolj visok. Izток si Hamletovega vprašanja Mar jaz sem poslan, da ta svet uravnam? ni postavljaval ne takrat in ne danes. Ker mu ni treba, saj to že nekaj časa zares počne. Uravnatežiti svet, da si bodo skrajnosti stale nasproti (kot si v *Pašjonu* Angel in Hudič ali Človek in Bog ali kar Človek sam s sabo), pa verjetno pomeni, da so tvoja besedila angažirana in družbenokritična. Če in ko imajo toliko gledalcev, kot jih imajo Iztokova v Vitovih režijah (če prvi uravnatežuje svet, drugi to počne s prvim), pa pomeni, da imajo nevarno moč ter s tem politično in aktivistično vlogo. Kljub temu da jo teater v celoti baje izgublja. Izток je pomemben komediograf, ki s svojimi gledališkimi kolegi uprizarja zelo resne zgodbe, ki pa so gledalcem velik vir veselja, življenjske energije in moči, ker jih osvobajajo strahu. Ne vem, če je to nekoč tako dobro uspelo Molièru, Mlakarju je.

Iztok piše dobro. Je verjetno avtor novodobne primorščine, ki je z njim pridobila zlahtnost in vrednost. V tem jeziku Izток zmore povedati vse. V tej melodiji se verzi in rime počutijo doma. Z njim izraža in ubeseduje narodni značaj Slovencev, jasno in natančno, rahločutno in razumevajoče. Tako kot to znajo tisti, ki imajo ljudi radi. In ki jih spoštujejo.

Primorci smo si skozi zgodovino izoblikovali samozavesten značaj, saj nas je boj za svoj jezik naredil zelo občutljive za svobodo. Iztokov občutek za osebno svobodo se bori s komedijo. Žanrom, ki ga najraje gledamo in najmanj cenimo. Sam nekje lucidno pravi, da je komedija tragedija plus čas. Čas pa ni zaveznik nastopačev in bleferjev. In čas, ki ga zmore mirno prečakati Izток, zori v njem v modrost. Brez modrosti pa ni ne lucidnosti in ne moči, s katerima se poganja duhoviti, komedijantski Iztokov navdih. In tako kot zmore avtor skozi komedijo pogledati na svet od daleč ali pa z druge strani, zmore igralec in kantavtor priti prav do ljudi. Izток nam pride blizu,

ker nas začuti. Empatija je tisto, kar Izтку odpira vrata v različne prostore človeškega srca. Kot bi rekli Stari Grki, se isto v istem prepozna. In za pogum je človek vedno nagrajen: »Mogoče pa nekdo tam gori pazi, da narediš pravo stvar. Kaj pa vem.«

»Poklic pomeni, da si za nekaj poklican, in ta klic tudi ubogaš, to je kot neka daritev, ki preprosto mora biti. Ljudem je treba biti v veselje«, pravi Izток. To iskreno zavedanje svojega dela in poslanstva je naredilo okoli Iztoka neprebojni prostor čistosti, ki varuje njega in vse nas, ki delamo z njim. Veliko se lahko od Iztoka naučimo, predvsem pripadnosti delu, ki smo si ga izbrali, veselju, da so ob nas nadarjeni ljudje, in tudi boljši od nas. Da se damo.

Poznate srečnejše gledališče od razprodanega? In to 350-krat? Lahko si samo predstavljate, kaj to za uboge, podhranjene javne zavode pomeni! Izток je transfuzija za utrujeno in prekarno gledališko telo, ki z aplavzi in prodanimi vstopnicami nahrani prepotrebne gledališke ude, za katere ni več ne zaposlitev in ne prihodnosti v tem telesu. Povedano vulgarno: zaradi Iztoka in njegovih komedij ima teater dovolj sredstev iz naslova tržnega deleža, da nekako spelje napovedano gledališko sezono. Torej, ne plačujete nas dragi davkoplačevalci, plačujete nas z nakupom kart obiskovalci. (Se vam takšno malikovanje trga zdi resna kulturna politika?) In prav zato bodo nekoč, ko bodo govorili o klasiku slovenske komedije, brez dvoma omenjali njegovo neverjetno priljubljenost, ki je gledališču podaljšala življenje.

Za konec tega zaljubljenega pisanja pa samo še zenovska zgodbica, ki me vedno spomni na Iztoka.

Nekoč sta sedela meniha na jasi. Priskakljali so zajčki in začeli skakljati okoli enega. Drugi vzklikne: »Neverjetno, zajčki se ti kar motajo med nogami. A si mogoče svetnik? V čem je tvoja skrivnost?«

»Nimam skrivnosti« odgovori sramežljivi menih. »Ne jem zajčjega mesa, to je vse!« ■ Katja Pegan

Ste opazili, da v cerkvi nikoli nihče ne dvigne roke, da pridigarja nihče ne prekinje, da ga nihče ne vpraša za podrobnejše pojasnilo tega ali onega svetopisemskega prizora, da si sredi maše nihče ne drzne vstati, se odhrkati in vljudno izreči svojih pomislekov, dvomov, pripomb? No, k sreči je tu komedijant. Iztok Mlakar je v *Pašjon* strnil vse, kar ste si želeli izvedeti o Jezusu Kristusu, pa si niste upali vprašati.

Komedije, ki jih zadnja leta na oder novogoriškega in koprškega teatra postavlja z režiserjem Vitom Tauferjem in z vselej ubrano, dobro naoljeno gledališko ekipo, so nekakšno sotočje njegovih različnih, a dopolnjujočih se dejavnosti. Količkaj pozoren poslušalec je gotovo opazil, da so že Mlakarjeve pesmi, za zdaj zbrane na štirih cedelih, marsikdaj dialoške, skorajda dramske, od starejših klasik *Pubi, usidma se, Karlo Špacapan, Beštija* in *Full cool* do mlajših, na primer duhovite *Truckin' rap*, v kateri se robot goriški kamionist znajde sredi poplesujoče mladine v ljubljanskem disku.

Evangelij po Iztoku ali Zadnja Mlakarjeva skušnjava

(upajmo, da ne)

Vsaka od njih je igra, večje zgoščena v nekaj minut.

Mlakarjevo »prostočasno« kantavtorsko in »službeno« gledališko ustvarjanje sta dolga leta tekli drugo ob drugem, se spogledovali in oplajali, naposled pa se silovito prepletli v »burki s petjem in streljanjem« *Duohtar pod mus!* (2007). Tu so se na divjem vrtljaku pobratili commedia dell'arte, Molière, slapstick komedija, mlakarjevski songi, dediščina Totoja, Chaplina, bratov Marx in drugih mojstrov, avtor pa je vse skupaj zabelil z mastno žlico mediteranskega temperamenta in štorijo zasidral v domače, primorsko okolje.

V *Duohtarju* so komedijo zmešnjav poganjale zakonske razprtije, bodice na račun alternativnega zdravilstva in podobno, precej zahtevnejših in usodnejših, tako imenovanih končnih tem pa se je Mlakar lotil v burkaški moraliteti *Sljehrnik* (2011), tudi na formalni ravni zahtevnejši od *Duohtarja*, saj so bile dramske replike v novi igri nanizane v verzih in rimane. Mlakar je posodobil in udomačil srednjeveški motiv slehernika ter na odru upodobil pokvarjenega bogataša, ki ga nekega dne obišče Smrt osebno, da bi mu izstavila račun za obilje grehov.

Z grehi, trpljenjem in odrešitvijo je prepreden tudi *Pašjon*, prav tako izpisan – no, zapisanje mlakarjevščine, tega sočnega in živopisnega konglomerata primorskih narečij, je težavno vprašanje, ki ga tu ne gre odpirati – v vezani besedi.

Kdor preleti Mlakarjevo dosedanjo pot, hitro dojamemo, da se je *Pašjon* kar nekako napovedoval, že lep čas in vse intenzivneje. Zanimivo je, da je igralec že konec osemdesetih, kar kmalu po začetku svojega angažmaja v novogoriškem teatru, v uprizoritvi Verčevega *Evangelija*

gelija po Judi upodobil naslovno vlogo, Judeža. V letih in desetletjih zatem je na svojih glasbenih večerih rad duhovito – a nikoli žaljivo do vernikov – premišljeval tudi o svetopisemskih štorijah, si jih ogledoval z drugačne, komične plati. Ob premieri *Sljehrnika* je v intervjuju pripovedoval, da ga silno kratkočasi knjiga *Dio ci ha creato gratis – Il vangelo secondo i bambini di Arzano* (Bog nas je ustvaril gratis – evangelij po otrocih iz Arzana), v kateri je Marcello D'Orta zbral bistre in zabavne izjave otrok, zabeležene pri verouku. Lani je Mlakar v novogoriški uprizoritvi igre Matjaža Briškega *Križ* upodobil tesarja, ki mora s sodelavcem postaviti križ, rezerviran za Kristusa.

In seveda: da je pasijonska igra samo čakala na selitev v svet komedije, je jasno že iz njene zgodovine, tudi iz zanimive štorije o enem od Mlakarjevih virov, *Škofjeloškem pasijonu*, kakor nam ga je zapustil primorski rojak, kapucin Lovrenc Marušič, oče Romuald. Pasijonske igre so bile sprva spokorniškega značaja, a se je njihov liturgični namen izrodil – to je seveda konservativni besednjak, komedijant tega glagola ne bi uporabil –, brž ko je Cerkev v procesijo vključila širše ljudstvo. Udeleženci so popivali, uganjali norosti in cerkvene oblasti spravljali v bes. Pred stoletjem je *Škofjeloški pasijon* in njegovo dobo temeljito preučil umetnostni in glasbeni zgodovinar Josip Mantuani. Poročal je, da so pasijonske igre sčasoma privzemale posvetne in glumaške prizore, se posluževale šaljive, celo burkaste in poulične govornice, postne pesmi pa so vsebovale porogljive kitice, ki jih je igralec pospremil z ustrezno robotimi telesnimi gestami. Zgodovinski viri pripovedujejo, da se je škof Rabatta leta 1674 med obiskom Kranja zgražal nad vedenjem zlodejev, ki da na veliki petek

kakor pustne šeme letajo po mestu ter po hišah nabirajo vino in kis. A tovrstni karnevalski duh je že od nekdaj izvrstno služil kot ventil za sproščanje napetosti v družbi in prepovedal ga je samo nespameten oblastnik.

Pasijonska igra je za humorista torej valjiva že zaradi svoje ljudskosti, medtem ko ga religija pritegne z dogmami. O njih je baje prepovedano dvomiti – in prav zato so komedijantu kot humanistu širokega duha bržkone nujna tarča. Kajti komedijant vseskozi sprušuje, dreza v prepovedane teme, širi prostor svobode. Kjer so vsi resni, se on reži in norčuje. In vtika svoj nos, kamor ga ne sme. Hoče razumeti, kajti – kakor nas uči *Pašjon* – od sedmih naglavnih grehov je najhujši osmi: neumnost. »Člouk tuo, kar ne zastuopi, rad verjame; bl bedasto je, bl za rjes uzame,« ugotavlja Mlakarjev Hudič, budni komentator dramskega dogajanja. Humorist noče kar tako verjeti. Zato brska, dreza, išče, brez konca in kraja postavlja nadležna vprašanja. Kaj je skrivnostna mira, eden od darov, ki jih v štalično novorojenega prinašajo sveti trije kralji? Tudi ti ne veš, kaj je to in čemu naj bi služilo? Kaj te briga, ne sprašuj, moli in delaj! Ponižni vernik uboga, pravi komedijant pa ne.

V *Pašjonu* je na delu parodija s primesmi travestije: Mlakar premišljeno posodablja in v humorni svet seli svetopisemske like in njihova dejanja, do določene mere ostaja zvest starim predlogam, evangelijem in pasijonskim igram, a jih prej ali slej zasuka po svoje – humorni učinek bije prav iz trka gledalca znanega, napaberkanega bodisi pri verouku bodisi iz splošne kulture, in Mlakarjevega, dodanega, dopisanega. Komedijanta ne zanimajo svetniki, marveč grešniki. Njegov svet

Foto: Jaka Varmuž

– mar ne tudi naš? – je svet lažnivcev, zavistnežev, privoščljivcev, izkoriščevalcev, prepirljivcev, žlehtnob in žlehtnobic. Njegovi liki so resda karikirani, vendar so s svojim vedenjem gledalcu marsikdaj – ali kar večinoma – bliže kakor modeli iz resnobsnega izvirnika.

Mlakarjevo tovrstno ustvarjanje je vpeto v lepo tradicijo. Njegov *Pasjon* tu in tam v spomin priključuje slavno britansko skupino Monty Python, ki je konec sedemdesetih let v filmu *Life of Brian* (Brianovo življenje) duhovito prikazala, kako se iz slepega črednega nagona v pijanem zanosu razraste religija. Cerkev z levičarskega stališča ostro obdeluje tudi Mlakarju ljubi italijanski kolega Dario Fo, *Pasjon* pa je nekoliko soroden tudi filmski komediji Mela Brooksa *History of the World – part one* (Svetovna zgodovina – prvi del), v kateri je tudi poglavje o zadnji večerji. Pri Brooksu Jezusa in apostole, resne, zamišljene, mrke, zbrane za dolgim omizjem, ob živce spravlja vsiljivi natak, Mlakar pa pozornost z omizja pomakne proti babnicam, ki v kuhinji pripravljajo večerjo in živahno opravljajo dedce.

Komični učinek še podkrepi raba žive ljudske govornice, sočnega narečja, kakršnega gle-

dalec v vsakdanjem življenju uporablja, a mu zavzveni nenavadno, če in kadar ga sliši na »posvečenem« kraju, denimo v gledališču ali cerkvi. In ni zanemarljivo – nekdanje večina ljudstva zborno izreko slišala samo v cerkvi.

Tudi sicer je *Pasjon* izrazito naša, domača komedija, četudi postavljena v davno Judejo. Eden njenih osrednjih »junakov« je Judež, protokapitalist, tisti, ki je najsvetejše prodal za tri-deset srebrnikov. Sodobno zavzvenijo tudi po-

potujoči sveti trije kralji, ki se žolčno pričajo, se obstreljujejo s politično nekorektnimi izjavami, iz katerih bijeta tudi rasizem in homofobija, ter že z lastnim početjem nakazujejo, da je na svetu najbrž res več norosti, predsodkov in sovraštva kakor razuma, znanja in harmonije.

Ostre satirične bodice in že kar aforistične domislice se zgostijo v prizoru, ki Poncija Pilata sooči s Farizejem in Saducejem, dovčerajšnjima sovražnikoma, danes pobratenima v enem samem sovraštvu, glasnikoma prilagodljive, hlapčevske nravi naroda; da, prav tega naroda, ki se ponaša tako z dvojino kakor s skromnostjo, pridnostjo in – morda najpomembnejšo, že kar konstitutivno – ponižnostjo. Saducej in Farizej sta dobra psihologa. Svoj – pravzaprav komedijski in gledalčev, torej naš – narod imata v malem prstu. Dobro vesta, da zapeljana ljudska množica ne ljubi odrešenika, da noče bolj-

šega od sebe, čudodelca. Ne, strastno malikuje lažnivega in kradljivca Barabo (je vsakršna sodobnost s sodobno Slovenijo zgolj namerna?). In odlično razumeta, Farizej in Saducej, da je »naše edino upanje obup«.

Pred štirimi leti je Mlakar v *Sljehrniku* na oder zvelkel samega Boga, ki se gledalcu pokaže kot star, ošibel, vse bolj izgubljen in nemočen; mimogrede, kdo utegne poreči, da tale skopi opis Stvarnika bolje pojasnjuje sedanje razmere po svetu kakor na tisoče strani zapletenih teoloških razglabljanj. Tudi v *Pasjonu* so gospodari nebes in pekla prejkone tragikomne figure, zajedljivo prepirljivi uslužbenci, ki po najboljših močeh skušajo opravljati svoj posel, a jih nenehno preseneča človekova, slehernikova pokvarjenost, sprevrženost. Svetopisemski liki so resda karikirani, vendar zelo domači, zelo naši. Med zanimivejšimi je karizmatični Hudič, pretkan manipulator, vendar tokrat presenetljivo upodobljen kot bitje z dušo, celo nekako trpeč, prizadet skušnjavec, ki človeka noče na vsak način zapeljati v greh, marveč mu samo vljudno odpira vrata vanj. In zgroženo ugotavlja, da ne najdeš, pa če preiščeš ves pekel, takih muk, kakršne človek povzroča človeku.

Res je, Mlakar nam pove marsikatero grenko o naši družbi, o nas – vendar skorzi smeh. Gledalca s humorjem najprej odpre, šele zatem zaseka vanj, naravnost v mehko sredico, ampak z občutkom, tako, da ga spotoma še požgečka. Njegova teologija je resda komedijska, a človeka ne usmerja na nobeno bližnjico, ne dopušča mu udobnega sklicevanja na višje, nadnaravne entitete. Ne, v Mlakarjevem svetu si otovorjen z bremenom odgovornosti.

No, saj ti ni hudega, dokler se tako krohotaš. E ja, če bi mašo daroval Iztok Mlakar, se Cerkev ne bi soočala z upadanjem števila svojih ovčic. Pa tudi vina ne bi pil samo eden v prostoru. ■ **Andraž Gombač**

Prvič v Gledališču Koper

Žiga Udir – igralec

Študij na AGRFT v Ljubljani končal v sezoni 2010/2011 z nastopom v diplomskih uprizoritvah *Lepotica in zver I. Svetine* ter v *Zavratnih igrah* E. Ionesca. Za vlogo Sigismunda v Calderónovi drami *Življenje je sen* (r. J. Koceli) je leta 2010 prejel Severjevo nagrado za mladega igralca. Diplomiral je leta 2013 in se lani zaposlil v SNG Nova Gorica.

Že v času študija je sodeloval s profesionalnimi gledališči (PG Kranj, SNG Drama Ljubljana, MGL), po končani akademiji je kot gost nastopil v *Rekviemu Hanoha Levina* (r. M. Zupančič) v MGL, Jelinčičevem *Kobaridu '38 – Kronika atentata* (r. J. Kobal) v SSG Trst, *Vzgoji stoika Fernanda Pessoe* (r. K. Tokuhisa) v APT Novo mesto, *Mestu greha* (r. U. Potočnik) v CK Španski borci, sam pa se je lotil tudi monokomedije D. Jovanovića *Karajan C.*

Igral je v filmu *Neizstreljeni naboj* (r. J. Pervanje) in nadaljevalki *Nova dvajseta* (r. V. Anzeljc).

V novogoriškem gledališču je kot Lucilij nastopil v Shakespearovem *Timonu Atenskem* (r. J. Pipan), kot Norec in Reynero v *Norcih iz Valencije* L. de Vege (r. N. Delmestre), Stražar v *Zmaju* J. Švarca (r. D. Mustafič) in Gospod Loyal v Molièrovem *Tartuffu* (r. V. Taufer). ■

Matija Rupel – igralec

Tržačan, ki je dramsko igro na AGRFT končal leta 2013, pod mentorstvom Jožice Avbelj in Jerneja Lorencija. Že v času študija je sodeloval s profesionalnimi gledališči (SNG Drama Ljubljana, SSG Trst) in z različnimi režiserji. Od konca leta 2013 redno sodeluje s SNG Nova

Gorica, kjer je nastopil v vlogah Nandeta v *Rokovnjačih* Mihe Nemca, Nejca Valentija in skupine Niet (r. Miha Nemeč), Kristusa v *Križu Matjaža Briškega* (r. Samo Strelec), Florianova v *Norcih iz Valencije* L. de Vege (r. Nenni Delmestre), Leva v *Čarovniku iz Oza* Lymana F. Bauma (r. Miha Golob), Mačka v *Švarčevem Zmaju* (Dino Mustafič). V letošnji sezoni je med drugim sodeloval s tržaškim gledališčem v nagradni predstavi *Hlapci* v režiji Sebastijana Horvata. ■

Nejc Cijan Garlatti – igralec

Študij dramske igre je končal leta 2014 na AGRFT z interpretacijo več vlog v diplomski predstavi *1981 S. Semenič* (r. N. Rajič), za katero so igralci prejeli študentsko Prešernovo nagrado za skupinsko igro. Za vlogo v študentskem filmu *Tujec* (r. V. Hajnšek) pa je prejel akademijsko nagrado zlatolaska za najboljšo moško vlogo v igranem filmsko-televizijskem delu 2013/2014. Med študijem je med drugim sodeloval pri uprizoritvi

Dürrenmattovih *Fizikov* (r. B. Kobal) v MGL in pri avtorskem projektu *Nisem* (r. E. N. Lampič) v GLEJ-u.

V SNG Nova Gorica je prvič nastopil kot Nejc v Nušičevi *Gospe ministrici* (r. D. Jovanovič, koprodukcija z Gledališčem Koper), nato kot Rubežnik in Telovadec v Dürrenmattovem *Obisku stare gospe* (r. D. Jovanovič), vskočil je v dve vlogi, Belega zajca v spektaklu *Krojači sveta – Funeral Fashion Show* (r. D. Jovanovič) in Pjotra v *Gozdu* (r. E. Savin), v letošnji sezoni, v kateri je postal tudi član novogoriškega ansambla, pa je oblikoval vlogo Henrika v Švarčevem *Zmaju* (r. D. Mustafič) in Valera v Molièrovem *Tartuffu* (r. V. Taufer). ■

Tantadruj 2015 za življenjsko delo **Teja Glažar**

Dramska igralka Teja Glažar je članica novogoriškega gledališča že skoraj pet desetletij. S svojim izjemno predanim in ustvarjalnim delom ni pripomogla le k umetniški rasti gledališča, temveč tudi k njegovi profesionalizaciji in obstoju sploh. Ko je leta 1968 na povabilo takratnega vršilca dolžnosti, direktorja in umetniškega vodje Staneta Lebana prišla v Novo Gorico, je imelo

Teja Glažar je v svojem dolgoletnem ustvarjanju zasnovala več kot sto trideset vlog, od tega številne nosilne oziroma glavne ženske like. Težko je opozoriti le na nekatere, pa vendarle: Costanca v Goldonijevi komediji *Tast po sili*, Jerca v Linhartovem *Matičku*, Julija v komediji *Romanov in Julija* Petra Ustinova, Nina v Cankarjevem *Kralju na Betajnovi*, Lucille v Anouilhovi komediji *Skušnja ali Kaznovana ljubezen*, Ostržek v *Ostržkovih dogodivščinah* Klause Eidama, naslovni vlogi v monodrami *Gospa Margareta* Roberta Athayda in Ibsenov *Nori*

Majdalenka v *Strniševih Ljudožercih* (r. Mile Korun), 1987

Dorina v Molièrovem *Tartuffu* (r. Janez Povše), 1971

Foto: Arhiv SNG Nova Gorica

Nora v Ibsenov *drami Nora ali hiša lutk* (r. Dušan Mlakar), 1979

Angelina v *Mlakarjevem Duohartju pod mus!* (r. Vito Zauffer), 2007

Natalija Štefančič v *Nušičevi Gospe ministrici* (r. Dušan Jovanović), 2009

gledališče status polpoklicne institucije. Nekateri občinski veljaki pa so se zavzemali za to, da bi ga vrnilo na amatersko raven. Temu se je majhen, večinoma na novo formiran gledališki ansambel s štirimi zaposlenimi igralci lahko uprl le s trdim in požrtvovalnim delom; pod prodornim vodstvom Jožeta Babiča so izpeljali profesionalizacijo novogoriškega gledališča. Pogoji dela so bili težki: na gostovanja so se včasih vozili kar z javnimi prevoznimi sredstvi, predstave so odigrali v improviziranih in nezakurjenih dvoranah, včasih po tri ali celo štiri predstave na dan ... V pionirskih časih takratnega Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica je Teja Glažar nastopila v povprečju v petih premiernih uprizoritvah na sezono, ob tem pa seveda igrala tudi v ponovitvah iz prejšnjih sezon.

(za slednjo je prejela Severjevo nagrado za najboljšo igralsko stvaritev v letu 1979), pa Elvira v Molièrovem *Don Juanu* in Ema v predstavi *Ne krop ne voda* F. X. Kroetza (na 1. SGAJ so igralci te uprizoritve prejeli bronasto vrtnico za ansambelsko igro). V *Strniševih Ljudožercih*, ki so prejeli grand prix 23. Borštnikovega srečanja, je igrala *Majdalenko*. Glavno žensko vlogo, *Martho Livingston*, je odigrala v Pielmeierjevi dram *Agnes Dei*, naslovno – jasnovidko *Nado* pa v igri Dušana Jovanovića *Jasnovidka ali Dan mrtvih*. Bila je *Marija* v Erdmanovem *Samo-morilcu* (1989), *Markiza Matilda Spina* v uprizoritvi Pirandellovega *Henrika IV.*, *Laura* v Strindbergovi dram *Oče*.

Trideseto obletnico dela v novogoriškem gledališču je proslavila z vlogo igralk *Esme Allen* v igri *Vprašajte Amy* Davida Hara, zatem pa najvidnejše kreacije oblikovala v sodelovanju z uveljavljenimi režiserji, s katerimi je že dotlej sodelovala, Dušanom Mlakarjem, Miletom Korunom, Eduardom Milerjem, Georgijem

Parom, Dušanom Jovanovičem, Vitom Tauferjem ... in tudi s predstavniki nove generacije režiserjev. Če posebej omenimo le nekaj vlog iz tovrstnih inovativnih predstav: bila je *Kraljica Margareta* v Ionescovi igri *Kralj umira* in *Županja Cankarjevega Pohušanja v dolini Šentflorjanski*, oboje v režiji Diega de Bree, *Olga* v Lorencijevi režiji *Treh sester* A. P. Čehova, *Mama* v igri *Nine Mitrović Ta postelja je prekratka* v režiji Ivane Djilas.

Ljubitelje komedije je v številnih reprizah navduševala s *Katico* v nostalgčni Doričevi tragikomedi *Kako smo ljubili tovariša Tita*, *Angelino* v večkrat nagrajenem *Duohartju pod mus!* in *Materjo* v *Sljehniku*, oboje izpod peresa Iztoka Mlakarja, *Nišičvo ministrico*, *Gospo Natalijo Štefančič* v Nušičevi *Gospe ministrici*, *Rosalio* v *Filumeni Marturano* Eduarda De Filipa ... Nazadnje kot *gospa Pernelle* v uprizoritvi Molièrovega *Tartuffa* zaokrožuje svoj opus rednega profesionalnega angažmaja, saj je bila med njenimi prvimi vlogami v novogoriškem gledališču prav *Dorina* v uprizoritvi *Tartuffa* leta 1971.

Ob številnih izvrstnih in samosvojih likih, ki jih je Teja Glažar oblikovala v gledališču, velja omeniti tudi njeno delo v filmih, televizijskih dramah in nadaljevanjih. Nastopila je v več kot dvajsetih celovečernih filmih. Vidnejše in glavne vloge je odigrala v filmih režiserja *Boža Šprajca Krč* (za vlogo *Tanje* v tem filmu je leta 1979 prejela nagrado za filmsko stvaritev jugoslovanskega igranega filma), *Pripovedke medenega cvetličnjaka* in *Odpadnik*, med odmevnejšimi pa navedimo vsaj še *Kajmak in marmelada* Branka Đurića in *Angela Vode, skriti spomin* Maje Weiss.

Teja Glažar je svojo igralsko kariero posvetila Primorskemu dramskemu gledališču –

Slovenskemu narodnemu gledališču Nova Gorica, v katerem je s številnimi, izrazitimi in bogatimi igralskimi interpretacijami prispevala k profesionalizaciji novogoriškega gledališča in njegovi umetniški rasti ter uveljavitvi v širšem slovenskem prostoru.

S svojo igralsko zrelostjo in obenem mladostno zagnanostjo gledalce vedno znova očara in zapelje v iskrena in prepričljiva soočenja s figurami najrazličnejših žanrov in estetik. Za svoje ustvarjanje je prejela več nagrad, tako za gledališke kot filmske vloge, ter nagrado *Franceta Bevka* za umetniške dosežke *Mestne občine Nova Gorica* 2003 ter odličje *Marija Vera*, igralsko priznanje *Združenja dramskih umetnikov Slovenije* za življenjsko delo 2010.

S podelitvijo nagrade tantadruj za življenjsko delo, ki je namenjena najvidnejšim gledališkim ustvarjalcem na Primorskem, ji izrekamo priznanje in zahvalo za njen prispevek v zgodovino slovenske gledališke umetnosti. ■

Žlahtni Jaka Ivanc

V tekmovalni program letošnjega festivala Dnevi komedije, ki je od 26. februarja do 14. marca 2015 potekal v SLG Celje, sta se uvrstili tudi uprizoritvi Mestnega gledališča ljubljanskega, *Prevare* Jere Ivanc in *Švejk* Colina Teevana (koprodukcija z Gledališčem Koper), obe v režiji v režiji hišnega režiserja našega gledališča Jake Ivanca.

Strokovna festivalska žirija je soglasno sprejela odločitev, da naziv »žlahtni režiser« podeli Jaki Ivancu za režijo *Prevare*: Jaka Ivanc vzpostavi natančen in duhovit režijski rokopis, ki ga spretno izrabi za moderno uprizarjanje replike *commedie dell'arte*. Njegov avtorski kod pri tem ne ostaja linearen, temveč omogoča razgibane prehode med tekstem in improvizacijo, med odrom in zaodrjem. Gledališki svet postane eden izmed glavnih elementov komičnega, v središču pa vendarle ostaja igralec kot osebnost, na katerega se nizajo številni raznostrni in kontrastni dramski liki.

Uprizoritev, ki je postala »žlahtna komedija« tako po izboru občinstva (ocena 4,7857) kot strokovne žirije, si boste v prihodnji sezoni v okviru večernih abonmajev lahko ogledali tudi v Gledališču Koper.

Čestitamo! ■

Foto: Neje Saje

Esteve Soler Kontra demokraciji

(*Contra la democràcia*)

Prevajalka iz kastiljsčine **Marjeta Drobnič**, režiserka **Nenni Delmestre**, scenografka, kostumografinja in avtorica glasbene opreme **Lina Vengoechea**, oblikovalec videa **Mario Leko**, oblikovalec svetlobe **Jaka Varmuž**, lektorica **Barbara Rogelj**, prevajalec v arabščino **Mohsen Alhady**, oblikovalka maske **Tina Humar**, asistentka režiserke **Zala Sajko**, asistentka kostumografinke **Mateja Čibej**
Igralci: **Lara Jankovič** (*Zena, Z*), **Igor Štamulak** (*Mož, X, Sosed, Moški 2, Oče, Dick*), **Tjaša Hrovat** (*Pajek, Soseka, Farah, Natararica*), **Boris Ostan** (*Y, Mati*), **Rok Matek** (*Moški, Moški 1, Fant, Josep, Leopold*), **Vanja Korenc** (*Miss D*), **Barbara Skubic** (*Arabka – glas na posnetku*)

Premiera 7. marca 2015 v Gledališču Koper

Za pisavo španskega dramatika, v kateri se žanrsko poigrava z burlesko, grotesko in gledališčem groze, bi bilo mogoče reči, da zanjo velja tista preživeta teza o umetnosti, ki odslikava resničnost. To pa zato, ker njegova pisava (nalašč) poudarja očitnosti demokracije kot laži v kapitalizmu in se ne spušča na tla besedne subtilnosti, za katero v instantni demokraciji torpednega kapitalizma ni prostora. Svet na začetku tretjega tisočletja je razbit, vendar slike-prizori iz tega sveta niso več izvotljeni, duhovno izpraznjeni (o čemer priča

dramatika od Samuela Becketta prek Heinerja Müllerja do Sarah Kane), ampak polni (tehno-kratskega žargona, borzne metaforike, ego-manijskega kiča in blebetanja ter znanstveno-fantastičnih uprizoritvenih nastavkov).

Uprizoritev se z idejo laži in odpadlega merila za resničnost, s tem pa demokracije kot utopije v kapitalizmu, spopade z režijsko in scenično fantastično zasnovo. Režiserka Nenni Delmestre v tandemu s scenografinjo in kostumografinjo ustvari svetlobno, kostumsko in scensko drzne in barvite prostore, ki, povezani

Foto: Jaka Varmuž

Foto: Jaka Varmuž

s Solerjevimi prizori, mestoma tvorijo celo realistično uprizoritveno meso. Izložbene lutke na sceni ne pričajo več o ekspanziji potrošništva, ampak prej o izvirniku, katerega kopija so domnevno živi predstavniki človeške vrste. ■
Anja Bajda, Primorske novice, 11. marec 2015

Medtem ko je večina dramskih postavitev danes prikrito družbenokritičnih, je *Kontra demokraciji* zelo direktna. Reference na svetovno politično situacijo so številne, vendar si drznem trditi, da se Solerjev groteskni humor gledalca dotakne tudi na nekem globljem človeškem nivoju ... ■
Irina Lešnik, spletna kulturna platforma Koridor - križišča umetnosti, 11. marec 2015

Esteve Soler v Gledališču Koper Prvo slovensko uprizoritev igre *Kontra demokraciji* si je v Gledališču Koper ogledal tudi njen avtor, katalonski dramatik, režiser, scenarist in filmski kritik Esteve Soler. Bil je tudi gost javnega pogovora, ki ga je o njegovem delu, predvsem njegovi »konta trilogiji«, katere del je tudi *Kontra demokraciji*, dva dni pred premiero v foajeu gledališča vodila Neva Zajc. ■

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

MEŠTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTÀ DI CAPODISTRIA

OBČINA PIRAN
COMUNE DI PIRANO

Gledga ■ Občasnik Gledališča Koper in Obalnih galerij Piran ■ Letnik XIII, številka 2
■ Izdajajo Gledališče Koper in Obalne galerije Piran ■ Za izdajateljke Katja Pegan in Lilijana Stepančič ■ Uredništvo Tatjana Sirk, Miha L. Trefalt (odgovorni urednik) ■ Lektorica Alenka Juvan ■ Obdelava slik Vek Koper, Marica Peterlin ■ Tisk Tiskarna Vek Koper
■ Naklada 1.500 izvodov ■ Koper, junij 2015 ■ Izid občasnika Gledališča Koper in Obalnih galerij Piran so omogočili Ministrstvo za kulturo RS, MO Koper in Občina Piran
■ Na naslovnici Obalnih galerij Piran: Nita Deda, *Our bride*, 2010, video ■ Na naslovnici Gledališča Koper: prizor z vaje za predstavo *Pašjon*

